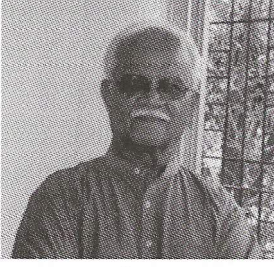

श्री. अरुण काकडे यांचा परिचय

महाराष्ट्रातील प्रायोगिक नाट्यचळवळीत साठ वर्षे सक्रीय सहभाग असलेले, 'प्रायोगिक नाटक' हाच एकमेव जीवित हेतू मानणारे एक झपाटलेले व्यक्तिमत्व म्हणजे अरुण काकडे.

नाट्यजगतात अरुण काकडे हे त्यांच्यावरील प्रेमानुळे 'काकडे काका' या नावाने ओळखले जातात. 'रंगायन' (सन १९५६-१९७०) आणि 'आविष्कार' (१९७१ ते आजतागायत) अशा दोन प्रायोगिक नाट्यसंस्था

यशस्वीपणे चालविणारे 'काकडे काका' म्हणूनच, प्रायोगिक नाट्य चळवळ चालविणारी 'एक सैनिकी फौज' 'One Man Army' आहेत असे म्हटले तरवावगे ठरू नये.

स्वतःत दडलेल्या अभिनेत्याला स्वेच्छापूर्वक रंगमंचावरील झगमगाटापासून दूर ठेऊन प्रायोगिक नाटकाच्या अस्तित्वासाठी, भरणपोषणासाठी, वृद्धिसाठी आणि संशोधनासाठी रंगमंचाच्या पडद्यामागे राहून काकडे काकांनी सातत्याने काम केले.

सृजनाच्या अपूर्व नवनवोन्मेषांना, कल्पनांना आणि विचारांना अभिव्यक्त करण्यासाठी एक पवित्र असा रंगमंच हवाया प्रबळ इच्छेपोटी विजय तेंडुलकर, अरविंद आणि सुलभा देशपांडे यांच्या बरोबर १९७१ साली त्यांनी 'आविष्कार' या नाट्यसंस्थेची स्थापना केली. 'आविष्कार' ही 'मातृनाट्य संस्था' म्हणून ओळखली जाते. काकडे काका याच आघाडीवरून समांतर नाट्य चळवळीचे नेतृत्व करित आहेत.

पन्नासच्या दशकपूर्वार्धात पुण्याच्या वाडिया कॉलेजमध्ये शिकत असताना प्रा. भालबा केळकरांच्या रुपाने काकडे काकांना सुयोग्य शिक्षक लाभला. त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली काकांनी रंगभूमी संदर्भातील कामाचे पहिले धडे गिरविले. यातूनच काकांच्या कार्याचा पाया घातला गेला आणि रंगभूमीच्या संदर्भातील श्रद्धाही सबळ बनल्या.

साठ वर्षे रंगभूमीशी संबंधीत असूनही काका अकारण भूतकाळात न रमता वर्तमान काळात जगत असतात आणि नेहमी भविष्यकाळाचा विचार करित असतात.

भारतातील प्रायोगिक रंगभूमीच्या प्रवासातील मैलाचा दगड मानली जाणारी 'रंगायन' नाट्यसंस्था स्थापन करणारे जे काही समविचारी साठीच्या दशक पूर्वार्धात एकत्र आले होते त्यापैकी 'काका' एक होते.

सर्व ललित कलावंतांच्या प्रयोगशीलतेला वाव देणारी 'छबिलदास चळवळ' सत्तरीच्या दशकमध्यात जन्माला आली. या चळवळीच्या संयोजनात आणि संगोपनात 'काका' अठरा वर्षे सहभागी होते.

१९७४ ते १९९२ या कालावधीत काकांच्या भक्कम आधारावर आणि मार्गदर्शनाखाली ५० पेक्षा अधिक प्रायोगिक नाट्यसंस्थांनी छबिलदासच्या रंगमंचावर २००० पेक्षा जास्त नाट्यकृतींचे सादरीकरण केले.

मराठी रंगभूमीच्या इतिहासात २०० हून अधिक नाविन्यपूर्ण कल्पक प्रायोगिक